

In gesprek met een echte Reuselse

Ons moe wilde me zo lang meuglijk thuis hauwen. Toen ik verkering kreeg mee Jan Sanders zee ze dé ik pas mocht trouwen na dé ze zelf hun zilveren bruloft hon gevierd. Onze verkering duurde durrum mér liefst zeuven jaor!

Nog een keer aan de toog van ons café aan de Grens waar ik ben opgegroeid, april 2018.

Aan het woord is de 82-jarige Maria Sanders-Van Steenberg, dochter van Jules van Steenberg en zijn vrouw Marie van Laarhoven, de uitbaters van het grenscafé, in Reusel bekend als *bé Zjuule on de Grens*.

Voorouders

Opa Suske van Steenberg en oma Stans de Vocht woonden met hun gezin in de Hokken in Arendonk. Daar zijn acht van hun kinderen geboren waarvan onze pa, geboren in 1912, de jongste was. In 1914, twee weken voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, verhuisden ze naar een door opa ontgonnen perceel bosgrond gelegen aan de grens in Reusel. Hierop bouwde hij een woonhuis met café annex sigarenfabriekje. Daar aan de grens werd in 1915 nog een dochtertje geboren, tante Bertha, waarna opa en oma met negen kinderen hun gezin compleet hadden. Twee jaar later sloeg het noodlot toe in het gezin. Oma overleed en opa kreeg alleen de zorg voor zijn groot gezin. Gelukkig waren de oudste kinderen volwassen en konden al in het huishouden meehelpen of zelf de kost verdienen.

Onze pa bezocht in Reusel de lagere school en ging daarna in het sigarenfabriekje van opa werken zoals dat zijn oudere broers ook deden. Enkele jaren later werd hij sigarenmaker bij Claessen in Hapert. In die tijd leerde hij ons moe,

Dit ben ik in 1952 op 17-jarige leeftijd.

Marie van Laarhoven, kennen. Zij woonde in Poppel maar was regelmatig in Reusel te vinden omdat haar broer, nonkel Sjaak en zijn vrouw, tante Trees, tegenover het café van opa ook een café hadden. Ons moe ging daar vaak helpen omdat tante Trees vaak ziek was. Tante Bertha, een zusje van onze pa, sprak haar aan omdat haar broer, nonkel Dominic, juist *uitgevreéen* was en dacht voor hem een nieuw vriendinnetje te kunnen vinden. Ons moe had daar geen zin in maar vroeg wel belangstellend: *"Wie is daor gras on ut snijen?"* *"Oh, dé is onze Jules"*, riep tante Bertha toen. Over de heg heen sprong toen voor het eerst de vonk bij onze pa en ons moe over en ze bleven heel hun leven bij elkaar. Ons moe zei daarover: *"Vanaf toen hoefde ik nooit meer alleen naar huis."*

Duitse inval

Mijn ouders trouwden in 1934 en gingen inwonen in het huis van ons oma in de Straat in Poppel. Oma was toen al weduwe en bleef bij hen inwonen. Onze pa moest vanaf toen elke dag met de fiets vanuit Poppel voor zijn werk

Bij oma en opa van Steenbergens aan de grens, omstreeks 1915. Staande v.l.n.r. opa Suske van Steenbergens, oma Stans de Vocht en hun oudste dochter tante Marie. Achteraan bij het huis, links nonkel Jan en rechts onze pa die toen pas drie was. Zittend tweede van links is overbuurman Jan Lathouwers.

naar de sigarenfabriek van Claessen in Hapert. Ruim een jaar later op 30 december 1935 ben ik in Poppel geboren. Bij de inval van de Duitsers in 1940 had het er alle schijn van dat onze pa in België onder de wapenen moest. Hij vluchtte daarom samen met een paar dorpsgenoten naar Waregem. Mijn moe, oma en ik bleven in Poppel achter. Een paar dagen later kwam bij ons huis een Franse militaire radiowagen te staan. Omdat we bang waren in het strijdgewoel terecht te komen, vluchtten we halsoverkop naar Ravels. Daar bij de brug over het kanaal aangekomen zei de veldwachter dat we beter terug konden gaan want het leger wilde de brug oplazen om de oprukkende Duitsers een halt toe te roepen. We waren maar amper bij ons huis in Poppel terug toen de lucht vol hing met Duitse bommenwerpers. Daar viel direct de eerste bom heel dicht bij ons huis. Het werd direct zwaar getroffen waarbij het dak voor een groot deel was weggeblazen. Ons moe dook met mij direct achter een deur die gedeeltelijk uit het kozijn van ons huis was geslagen. Oma werd zwaar geraakt door een dakpan, het bloed gutste uit een gapende wond over haar hoofd. Het dorpscentrum van Poppel werd plat gebombardeerd. Bij elke bom die er in de buurt viel werden we, liggend onder de deur die ons beschermde, door de luchtdruk opgetild. Heel goed herinner ik me dat ons moe verstijfd van de schrik niets meer kon zeggen terwijl ik aan een stuk door hard aan het huilen was. Er vielen vele doden en gewonden in Poppel. Zo werd het gezin Lens bestaande uit vader en moeder met twee jongen kinderen op

slag gedood en bedolven onder een dikke laag zand en puin. Dagen later werden ze pas gevonden; de ouders hadden beide kinderen nog in hun armen.

Ons huis in Poppel moest eerst bewoonbaar

Mijn ouders op hun trouwdag op zaterdag 1 december 1934.

Hier was ik 8 maanden oud, augustus 1936.

gemaakt worden om er terug te kunnen. Toen dat in Reusel bekend werd, kwam opa van Steenbergen met zijn zoon nonkel Sander met de platte wagen naar Poppel om ons op te halen. We gingen bij opa aan de grens in Reusel wonen. Zijn kinderen waren er toen al allemaal uitgetrouwd. Een paar weken later kwam onze pa ook weer naar huis. Het eerste wat hij toen aan ons moe vroeg was: *"Wor zen m'n duiven gebleven?"* Hij was jarenlang een fanatiek duivenmelker en vond het heel erg dat hij al zijn duiven door het oorlogsgeweld was kwijtgeraakt.

Café overgenomen

Toen het huis in Poppel weer bewoonbaar was en oma hersteld was van haar hoofdwond, konden ze weer terug naar haar huis. Opa wist echter onze pa over te halen om in Reusel te blijven wonen. Tegenover ons, in het café van nonkel Sjaak en tante Trees, waren Duitse grensbewakers gestationeerd. Dat was de reden dat opa tegen onze pa zei: *"Begot Jules bléft toch bé*

Samen met mijn ouders tijdens mijn Plechtige Communie, omstreeks 1949.

men wonen want ik ben zo bang vur die Duitsers van hier tegenover." Mijn ouders besloten toen daar op in te gaan en namen later het café van opa Suske over. Vanaf toen zijn ze nooit meer uit Reusel weggegaan en stond het café bekend onder de naam 'bé Zjuule'. In 1942 overleed opa Suske plotseling aan een hartaanval. Hij was erg op mij gesteld. Ik weet nog dat hij regelmatig tegen cafébezoekers uitriep: *"Begot is dé ginne ferme klééne van onze Jules."*

Tijdens de oorlog was ons café een echt ontmoetingscentrum. In die tijd was het voor de Belgen verboden naar Nederland te gaan en ook de Nederlanders mochten de grens naar België niet over. Ons café lag in het niemandsland en bood daarmee de mogelijkheid aan Hollandse en Belgische families om elkaar aan de grens te ontmoeten. Op zondag zat het er vaak tjokvol.

Onze pa zat ook in de organisatie die Joden over de grens smokkelde. Vaak moesten die vanuit de boerderij van Jan van d'n Hollander (Lavrijsen) naar een adres in Arendonk gebracht worden. De Reuselse postbode Jan Bommezijn bracht een brief mee met daarin de boodschap wanneer en hoe laat er weer Joden overgezet moesten worden. Die mensen liepen dan door een diepe sloot die achter onze tuin doorliep. Terwijl dat gebeurde moest ons moe aan de straatkant gaan veggen en zo proberen de grenssoldaten af te leiden. De Joden hadden vaak bolhoedjes op hun hoofd. Als ze gebukt door onze sloot liepen, zagen we tot onze schrik wel eens een rij bewegende hoedjes boven de sloot uitkomen. Ook smokkelde onze pa andere waren. Op een keer heeft hij heel veel geluk gehad toen hij door de aangrenzende bossen eieren naar Sjarel Wouters had gebracht, vooraan in Arendonk. Daar kreeg hij te horen dat er een grote groep zwaarbewapende Duitse soldaten het bos in waren gerend waar hij juist uitkwam. Er zou een Engelse vliegenier in gevlucht zijn. Ons moe had het niet meer van de schrik, ze was bang dat ze hem dood zouden schieten als ze hem zagen.

Door de jaren heen veranderde er helemaal niets aan de inrichting van het café. Zo heeft het nooit een tapinstallatie en jukebox gekend en werd er dus alleen maar bier uit flesjes geschonken. Wie er wilde biljarten, moest er rekening mee houden dat, vanwege de kleine ruimte, één kant van het biljart alleen met behulp van een korte keu te bespelen was. Niettemin was er een eigen biljartclub en had er ook een vissersclub uit Arendonk haar thuishaven.

Onze pa

Naast zijn werk als sigarenmaker en cafébaas

ook regelmatig een handje toe. Op de muziek van een plaatje danste ik er ook wel eens met mijn moeder.

Buurggenoten aan de grens

Tegenover ons stond het café met woonhuis van nonkel Sjaak van Laarhoven en tante Trees. Later kwam daar *Tuntje* Louwers met zijn 12 kinderen tellende gezin te wonen. Rechts van ons huis stond het huis van nonkel Dominic van Steenberg en tante Martha. Nonkel Dominic was sigarenmaker, maar na de oorlog is hij in België een café gaan runnen. In dat huis kwam toen *Pirke Teut* (Paridaans) met zijn aardappel- en meelhandel te wonen. Naast hen woonde de familie Peeters, die 'Peeters van de Tram' genoemd werd, later kwam daar het gezin van Jan Damen wonen. Dan volgde aan dezelfde kant van de weg het grenskantoor met de tramremise, een laag gebouw met *kruispennes*, waar na de diensttijd de tram in verdween. Tegenover het grenskantoor, was nog een café, Jan Lathouwers uit Sint Oedenrode woonde er met zijn gezin. Hij werd dikwijls voor het laden en lossen van de tram ingeschakeld. De zoon van Jan, Janus *Lat*, nam het café over. Mensen die bij de grens op hun papieren moesten wachten konden bij *Latte* terecht. Janus was gehuwd met Johanna Lemmens. Er waren dus in de goede ouwe tijd maar liefst drie cafés tussen het grenskantoor en de Belgische grens. Het was een buurt waar het voor mij altijd goed thuiskomen was. Er was veel ruimte en vrijheid maar door die cafés toch ook veel leven in de brouwerij. Burenhulp was er vanzelfsprekend. Ik heb er altijd *goeien aord* gehad, vertelt Maria.

Hier sta ik omstreeks 1952 voor het sigarenfabriekje dat opa Suske van Steenberg aan de Grens bouwde.

is onze pa heel actief geweest op sportgebied. Vooral de zondag was er helemaal mee gevuld. Allereerst waren er zijn duiven, waarmee hij aan wedstrijden deelnam. Dan was er het voetballen. Jarenlang speelde hij in het eerste elftal van De Stormvogels, de voorloper van Reusel Sport. En ook was hij regelmatig langs het wielercircuit te zien, al was het alleen maar om zijn beroemde neef, wereldkampioen wielrennen Rik van Steenberg aan te moedigen. Verder was hij ook nog lid van de Reuselse Liederentafel. Al die uren dat hij vanwege zijn werk en andere bezigheden buitenshuis was, was het ons moe die in het café de klanten bediende. Later stak ik er zelf

Het eerste elftal van de Stormvogels, de voorganger van Reusel Sport, omstreeks 1932. Tweede rij in het midden mijn vader Jules van Steenberg.

Het eerste elftal van Reusel Sport, eind vijftiger jaren. Achterste rij 4de van rechts mijn vriend Jan Sanders in Reusel bekend als Bakkie.

Grenshuis in eigendom

Toen opa in 1942 overleed werden mijn ouders weliswaar de uitbaters van het café maar de eigenaars bleven de erfgenamen van opa Suske van Steenbergen waar onze pa er een van was. Het gevolg was dat in 1950 het huis openbaar verkocht moest worden. Gelukkig waren mijn ouders de hoogste bidders. Dat was nog wel even spannend want nonkel Dominic wilde het ook graag hebben en daardoor werd de prijs nog wat opgedreven.

Zowel Nederlanders als Belgen hoorden tot het klantenbestand, maar de Belgen waren in de meerderheid. Vooral op vrijdag was de aanloop groot als de Arendonkse sigarenmakers met een gevuld loonzakje vanuit hun werk in Reusel huiswaarts keerden. Ze dronken een pint, buurdden wat bij, legden een kaartje of speelden een partijtje biljart.

Maar ook een ander slag volk vertoefde vaak in ons café, namelijk smokkelaars. Door de ideale ligging, precies in het niemandsland tussen de douanekantoren van Nederland en België in,

was het een aantrekkelijke ontmoetingsplaats om illegale grenstransporten voor te bereiden. Vooral toen direct na de oorlog de smokkel nog een kleinschalig, ambachtelijk karakter had, vormde het café een goede informatiebron om te achterhalen welke goederen gewenst waren en wat er aan te verdienen viel. Veelal betrof het tabak, boter en sterke drank. Hoewel er geen vergunning was voor het serveren van sterke drank gebeurde dat wel in het café. Toen opa Suske nog het café had spaarde hij al borrelglasjes zonder voet. Zo'n glasje moesten de klanten direct na het leegdrinken in hun zak stoppen zodat de douane van het illegaal drinken niets merkte als ze plotseling binnenkwamen.

Over de smokkel in de oorlog en daarna hebben mijn ouders nooit willen vertellen. Hun motto was horen, zien en zwijgen. Zelfs toen ze al ver in de tachtig waren en de smokkel al lang niet meer bestond, wilden ze er niets over kwijt en hebben de verhalen in hun graf meegenomen. In 1979 hebben mijn ouders het café verlaten en zijn in Reusel in een huis aan de Lokbossen gaan wonen. Vooral ons moe heeft de eerste jaren ontzettend *veul vaor* gehad, heeft ze vaak verteld.

Jonge jaren

In Reusel aan de grens waren mijn nichtjes en buurmeisjes Margriet, Liliane en Annie van nonkel Dominic van Steenbergen en ook wel Corrie en Riek van Janus Lathouwers mijn vriendinnetjes. Met hen fietste ik vaak naar de lagere school. We konden ook wel eens meeliften met Peer Otten. Hij woonde in Arendonk en moest dagelijks naar zijn confectieatelier in Reusel. Dat stond toen nog aan de Wilhelminalaan waar later de meubelzaak van Vermeulen kwam. Ik

Hier zit ik tijdens mijn kleuterschooltijd, omstreeks 1941, tussen Leen van Jan Verspaandonk (links) en overbuurmeisje Jan van Toontje Lauwers.

Samen met mijn vriend Jan Sanders omstreeks 1956 op reis met de EHBO-Reusel. Achteraan links Jan, schuin voor hem, ben ik.

ging graag naar school en heb er een mooie tijd gehad. De middagpauze bracht ik meestal door bij postbode Jan Bommezijn en zijn vrouw Marie. Ze hadden zelf geen kinderen en vonden het fijn als ik samen met hen kwam eten.

Na de lagere school heb ik de coupeuseopleiding gevolgd en afgemaakt. De opleiding stond onder leiding van zuster Wilhelmen. Ons moe

wilde graag dat ik daarna als zelfstandig naaister zou gaan werken maar dat wilde ik liever niet. Ik was graag in gezelschap en begon daarom bij Confectieatelier Otten aan de Turnhouthouseweg.

Eigen gezin

Toen ik een jaar of 17 was bezocht ik regelmatig samen met Sjan van Snippe Jan (Vosters) kermessen in de omliggende dorpen om er te dansen. Dansen en zingen heb ik altijd heel graag gedaan. Toentertijd vroeg mijn moeder in ons café op een keer aan mij: "Wie is dieën soldaot die daor on d'n toog zit?" Ik vertelde haar dat het Jan Sanders was en dat eerder onze pa al het volgende over hem verteld had: "We kréégen bé Reusel Sport unne peuke voetballer, 't is er inne van Tieneske Sanders." Ook liet ik doorschemeren dat hij misschien wel voor mij kwam want ik had in de kerk gezien dat hij me wel eens aankeek. Ons moe had het goed aanvoeld want we kregen inderdaad verkering. Een paar jaar later kreeg ik van haar te horen dat ik pas mocht trouwen als onze pa en ons moe hun zilveren bruiloft hadden gevierd. Uiteindelijk hebben we daar wel rekening mee gehouden want ik was 24 toen we op 19 april 1960 getrouwd zijn. De eerste 9 jaar hebben we bij het voormalige sigarenfabriekje van opa Van Steenbergens gewoond. Daar zijn achtereenvolgens tussen 1961 en 1966 ons Marleen en onze Martien en Jules geboren. Zondags ging ik naar Reusel Sport kijken waar Jan in het eerste voetbalde. Hij heeft ook een jaar voor EVV

Onze trouwdag op 19 april 1960.

Links onze oudste zoon Martien en rechts onze dochter Marleen, omstreeks 1965.

Eindhoven gevoetbald. Het was een mooie tijd. Thuis had ik alle tijd voor de zorg van onze kinderen. Alleen als het heel druk was in het café vroeg ons moe haar te komen helpen.

In 1969 zijn we verhuisd naar een eigen woning aan de Lokbossen 108. Het was voor mij heel erg wennen. Ik wilde toentertijd, bij wijze van spreken, wel op mijn knieën terug naar de grens kruipen, de plaats waar ik ben opgegroeid en waar de kinderen geboren zijn. Het café en de vrije natuur inwisselen voor een woning in een nieuwbouwwijk was heel erg moeilijk voor mij. Tijdens het trouwfeest van schoonzus Cor Sanders en Wim Wouters heb ik de levensloop voor Cor gezongen. Kees Wouters, de dirigent van het

kerkkoor, was daar blijkbaar van onder de indruk want hij vroeg me of ik niet bij het koor wilde komen. Het gevolg was dat ik er ruim 40 jaar lid van ben geweest en dat altijd heel graag heb gedaan.

Ons café weer in de familie

Mijn ouders hebben het café aan de grens tot 1979 draaiende gehouden. Daarna is het tientallen jaren uitgebaat door 'vreemde' kasteleins. Toen echter de zoveelste wisseling van beheerders zich aandeede, gingen er onze zonen Jules en Martien wonen om het van de ondergang te behoeden. Ze hadden geen behoefte om het café te gaan uitbaten maar lieten de inrichting wel intact. Onze Jules die in het café woonde vond dat je met dingen van historische waarden voorzichtig moet omspringen. Nadat Sylvia zijn vriendin werd, kwamen ze beiden in de nalatenschap van mijn ouders terecht. Sylvia was geïnteresseerd in het smokkelverleden van het café. Ze ging met Jules o.a. op markten op zoek naar smokkelspullen en snel was hun smokkelmuseumke geboren. Er staan nu overal in het café en het aanpalende vertrek smokkelspullen uitgestald zoals klompen met een voetafdruk in de verkeerde richting, een kinderwagen met dubbele bodem, foto's van smokkelaars en commiezen, kraaienpoten die werden uitgegooid om de achtervolgende douane leuke banden te bezorgen en natuurlijk een hele hoop smokkelwaar zoals zout, zeep, tabak en boter. Op de eerste zaterdag van de maand is het museum open voor publiek.

Met ons gezin tijdens onze gouden bruiloft in 2010. V.l.n.r. onze pleegdochter Fadila, onze Martien, Jan, onze Jules, ik en ons Marleen.

Vrijwilligerswerk

Toen ik in de Lokbossen kwam wonen ben ik me in gaan inzetten voor de Reuselse gemeenschap. Samen met Thea Jansen-Van Gompel, Theo Koolmees en Pieter Kühne heb ik in 1986 de Stichting Wereldwijd opgericht. Meer dan 20 vrijwilligers zetten zich bij de stichting in om missiewerk van paters en zusters uit de gemeente Reusel- De Mierden te ondersteunen met geld. We doen dat door kledingstukken en aanverwante spullen te maken, in te zamelen en te verkopen. Vorige jaar hebben we nog meer dan 1000 kledingstukken geproduceerd. Tot voor kort konden we terecht in Den Horst waar we een mooie ruimte ter beschikking hadden. Helaas vond de gemeente het nodig de huur op te zeggen en dreigden we op straat te komen staan. Gelukkig konden we terecht in de Molenhut en daar zijn we Jong Nederland heel dankbaar voor. Vanaf 1975 was ik tientallen jaren collectant voor diverse stichtingen zoals de Nierstichting, KWF kankerbestrijding, de Maag-, Lever- en Darmstichting, de Hartstichting en het Reumafonds. Omstreeks 1970 heb ik samen met Zus Peters-Daniels, mevrouw Wolfs en Frida Wouters het Soosje, de eerst peuterspeelzaal van Reusel, opgericht. Ook heb ik met Jan in ons gezin 20 jaar lang, via de stichting Vreugdezaaijer vakantieonderkomens aan behoeftige kinderen geboden. Twaalf jaar zijn we pleeggezin geweest voor Fadila, een Frans meisje van Algerijnse afkomst. Ze kwam bij

ons gezin toen ze 1,5 jaar oud was. Nu heeft ze een gezin met drie grote kinderen. We hebben altijd contact gehouden met elkaar. Voor mijn vrijwilligerswerk heb ik uit handen van oud-burgemeester Ingrid de Jong-Van den Heuvel de onderscheiding Lid in de Orde van Oranje Nassau ontvangen.

Slot

Maria Sanders-Van Steenberg vertelt op een rustige manier haar levensverhaal dat zich voor een groot deel heeft afgespeeld in en om het café aan de grens met Arendonk, dat eens is gebouwd door haar opa Suske van Steenberg. Het was ook niet zomaar een café, het was een ontmoetingsplaats waar in de oorlog familieleden uit België en Nederland elkaar konden ontmoeten. Ook was het de plaats waar smokkel in al zijn facetten heeft plaatsgevonden. Voor Maria was het ook het huis waar ze is opgegroeid, haar wittebroodsweken heeft gehad en waar haar kinderen zijn geboren. Geen wonder dat ze daar in 1969 niet graag vertrok. Ze is niet bij de pakken gaan neerzitten. Ze is zich vanaf toen gaan inzetten voor de Reuselse gemeenschap, vooral als het gaat om zaken als onderwijs, welzijn en kerk. Ondanks de mantelzorg die ze heeft voor haar man Jan en haar leeftijd vind ze tot op de dag van vandaag al meer dan 30 jaar tijd om zich in te zetten voor de Stichting Wereldwijd waar ze al die tijd een belangrijke rol heeft vervuld en dat dwingt respect af. Daarom stellen we met recht vast dat Maria Sanders-Van Steenberg, dochter van Jules van Steenberg en zijn vrouw Marie van Laarhoven een echte Reuselse genoemd mag worden

Het gezin van ons Marleen en Johan, omstreeks 2001. Hun kinderen v.l.n.r. Victor, Veerle, Rogier en Arthur.

Ons kleinkind Jules, het zoontje van onze Jules en Silvia in 2017.